

UDK 860-3
Ma494

Versta iš:
Juan Marsé *La muchacha
de las bragas de oro*,
Premio Planeta, 1978

Viršelio dailininkas
Saulius Bajorinas

ISBN 978-9955-34-222-9

© Juan Marsé, 1978
© Alma Naujokaitienė, vertimas
į lietuvių kalbą, 2009
© „Versus aureus“ leidykla, 2009

Senyvi tėvai ne kažin kiek galėjo pa-
keisti jos ateitį, todėl kaip įmanydami
stengėsi dėl praeities.

HENRY JAMES

1

Yra dalykų, kuriuos reikia papasakoti anksčiau, kol dar
niekas nepradėjo klausinėti.

Luisas Forestas tol plūkėsi su skirsniu, kol galiausiai
liko juo patenkintas, deja, neturėjo pasiėmęs nei užrašų
knygelės, nei šratinuko. Tad patraukė paplūdimiu tolyn,
knežindamas lazda kriaukles ir šiek tiek šlubčiodamas
paskui nenuoramą šunį, uostinėjantį puvėsius. Į krantą
be paliovos ritosi ir dužo bangos, o jų kvapą gniaužian-
čioje sietuvoje sukosi negyvi jūrų dumbliai ir paskutinis
saulėlydžio blyksnis.

Praėjęs apleistą ir apgriuvusią jūreivystės sanatoriją,
jis atsidūrė blyškioje kvartalo vaiduoklio mozaikoje, –
taip atrodė didelė apmirusi statybvietė.

Jo mintyse jūros ošimas susiliejo su pačiu įkyriausiu
skirsniu. Galų gale vis tiek lieka neaišku, pamanė jis. Vėl
pajuto pamažu kylantį tą nepaaiškinamą jausmą, jau kuris
laikas neapleidžiantį nerimą dėl savo gyvenimo, kad viskas
aplink jį netikra ir laikina, o dar tas gyventojų susidomė-
jimas jo grįžimu atgaivino karčius praeities prisiminimus,
apipintus gandais ir šmeižtu. Jis jau ketvirtą mėnesį plūkė-

5

si su galutine autobiografijos versija, antruoju šešių šimtų puslapių juodraščiu – ta nesibaigiančia virtine braukymų, vingiavimų ir taisymų – ir buvo nusiteikęs gyventi taip, kad niekas negalėtų nei jo pasiekti, nei plakti liežuviais: nepalaikė jokių ryšių su gyventojais, nepriiminėjo svečių ir laiškų, tik kasdien sutemus išeidavo pasivaikščioti pajūriu, lydimas savo šuns ir birių lyg smėlis prisiminimų.

Tolėliau už dygių kopų ražienų netoli kranto pastebėjo jaunuolį su berete, kuris rūkė išsidrėbęs ant aptriusių lagaminų, po galva pasikišęs pilką kuprinę. Priešaky blyškiaodė mergina pamažu brido vis gilyn į jūrą, plaukti neskubėjo, o užėjusi ant smėlio seklumos išnirdavo į paviršių. Nususukusi ji papurtė garbanotus kaštoninius plaukus ir sustojo, įsisprendusi rankomis į klubus. Staiga nurimęs vanduo ramiai teliūskavo aplink sniego baltumo pakinklius. Atsigręžusi į savo draugą, ji ištiesė ranką į toli: Ibsa.

Nenuleisdamas akių nuo lazdos galo Forestas patraukė tolyn, bet kažkas, galbūt klyksmas ar blankus praskrendančio paukščio šešėlis, – buvo tas sutemų metas, kai sunku aiškiai pasakyti, ar tam tikri dalykai matomi, ar girdimi, – vėl privertė jį pažvelgti į merginos pusę, į medaus spalvos sparnus jai virš sėdmenų, į auksaspalvį trikampį, dabar užlietą paskutinės saulėlydžio žaros.

Maždaug po valandos, kai sugrįžęs namo atlapojo stiklines duris į jūros pusę, jis stabtelėjo pamatęs tą pačią merginą, kuri pasivaikščiojimo taku ryžtingu žingsniu artėjo jo namų link, basa, vienoje rankoje nešina sandalais ir nediduke rašomąją mašinėlę, o kita tempė sunkų, lipdukais ir etiketėmis apklijuotą lagaminą. Ji buvo tiesi ir liekna, guviomis pilkomis akimis šelmiškai strazdanų nusėtame veide. Ją atpažino tik tuomet, kai priėjo visai

arti ir išgirdo prislopintą jos balsą, pavergiantį vos girdimu, mieguistu kuždesiu. Ne tiek neįprastas nerimas, staiga apėmęs pamačius nešvarų įvairiaspalvį jos sijoną ir krūtis pridengiančią pilką lyg voratinklis palaidinukę, saulėgražų sėklų vėrinius ir blyškiais smulkučiais prakaito lašeliais išrasojusius pečius, kiek pažįstama skruostų ir skulptūriškų, šaltų kaip marmuras vokų sugestija ir tamsios putlios lūpos galiausiai padėjo atpažinti dukterėčią Marijaną, vienturtę svainės Marijanos Monteis dukterį.

– Labas, dėde. Ar neatpažįsti manęs?

– Dabar jau pažinau.

– Čia – Elmyr. Ar galime užėiti?

Kai kurios tų įmantrių puošmenų, ypač juodas kaspinėlis ant kaklo ir auksinė grandinė ant kulkšnies, užkaitino jam kraują. Supratęs pašaipų meilikavimą, kurį ji rodė jaunajam savo bičiuliui, liesam ir nekalbiam tipui su berete, per petį persimetusiam kuprinę ir kelis fotoaparatus, kurio rankos iš neturėjimo ką veikti pašiojo prairusią skylę kelnėse, Forestas priglobė dukterėčią santūriai, bet meiliai ir net nesistengė išklaudyti jos painaus aiškinimo dėl apsilankymo, kuris jam buvo išties netikėtas, nes tuo metu jo žvilgsnį prikaustė fotografo rankos, tokios smulkios ir blyškios, bet keistai valdingos. Nujausdamas, kad apsilankymo priežastis tėra paprasčiausias merginos meilės nuotykis, jis kuo skubiau paskyrė jai svečių kambarį apatiniame aukšte, be žodžių suteikęs viešnagę jos tyleniui draugui ir visišką laisvę, išskyrus tai, kad nevalia trukdyti jam dirbti antrojo aukšto studijoje.

– Dėde, tikiuosi aš tau neįkyrėsiu.

– Aš irgi to tikiuosi. Kieno tai sumanymas?

Dar pridūrė, kad tai būtų tinkamas būdas atsidėkoti jam už svetingumą. Forestas pastebėjo, kad ant kaklo jį užsisėgusi šuns antkaklį. Tą akimirką jį persmelkė jausmas, kad jis tapo kažkokio jam už nugaros sumanyto ir neišvengiamo sąmokslu bendrininku. Jis jau pamatė, švelniai tariant, kad dukterėčia be galo aplaidi – puodelio ar cukrinės nesistengdavo padėti ant marmurinio stalviršio, tiesiog paleisdavo iš rankų – ir dabar, klausydamasis jos pasiaiškinimų, pajuto jos polinkį į intrigas. Toji atsitiktinė, nuobodžiaujanti korespondentė motinos vadovaujamame žurnale – viename tų savaitraščių iš blizgaus popieriaus, kurio jis niekada nesiteikė atsiversti – dėdei atskleidė ketinanti įrašyti kelis pokalbius su juo reportažui, už kurį buvo sumokėta jau prieš kelis mėnesius, pripažino jį, o dabar mama pareikalavo skubiai jį atsiųsti kartu su nuotraukomis. Bet tas skubumas, paaiškino, iš tikrųjų buvo ne kas kita, kaip maža motinos gudrybė išvilioti ją iš Ibisos ir malonios draugijos įtakos, kurią geroji moteris manė esant siaubingų dukters depresijų, nepagydomos nemigos ir profesinių ambicijų stokos priežastimi: iš tikrųjų niekam nedegė joks išmintingas reportažas apie Luiso Foresto gyvenimą ir kūrybą, pridūrė mergina.

– Bent jau dėl to esi visiškai teisi, – niūriai pritarė dėdė. – Man nėra nuobodesnio dalyko pasaulyje, kaip pasakoti apie save.

Pro langą jis pamatė fotografą sode, į pušies kamieną iš pneumatinio pistoleto laidantį spalvotas strėlytes. Nugarą tiesi ir atlošta atgal, ranka ištiesta, skruostas priploštas prie peties.

– Bet vis dėlto, – sušnypavo į puodelį Marijana, – dabar kaip tik tai ir darai, juk rašai savo autobiografiją, ar ne?

– Pasakoju ne tai, koks esu ar koks buvau, o koks norėjau būti. – Jis šyptelėjo šiek tiek susidrovėjęs, lyg būtų leptelėjęs kažkokią seniokišką nesąmonę. – Argi kam nors įdomu, ką veikia toks senis kaip aš?

– Koks gi tu senis, dėde? Atrodai puikiai... – Šiek tiek padvejojusi, Marijana pridūrė: – Tas mamos pavedimas mane vargina, kaip ir visi kiti darbai. Bet su memuarais mielai tau padėčiau.

– Pirmiausia padaryk tai, ko prašo motina.

Kada nors reikės atlikti tą sumatą užduotį, sutiko ji, bet niekur nepabėgs, ta užduotis, turint galvoje, kad atlėgo pagrindinis rūpestis, kuris nedavė ramybės mamai: duktė paklydėlė sveika ir gyva, o svarbiausia – toli nuo tos apsirūkėlių salos. Kalafelio pakrantė – tikras šlamšto, automobilių ir dykaduonių Saragosos nutukėlių sąvartynas, na, bet vis geriau negu nieko. Vis tiek ji jau apsisprendė daugiau šioje šlykščioje jūroje nesimaudyti. Jai niekada nepatiko nei maudynės, nei saulės vonios.

2

Miestelis jai pasirodė labai pasikeitęs, net paplūdimys, kurio smėlis jau nesiekė verandos laiptų kaip vaikystėje, kai čia jiedvi vasarodavo su motina. Tuomet pusbroliai basi narsiai šokdavo iš balkono tiesiai į smėlį, dar nebuvo nei pasivaikščiojimo tako su žibintais, nei atraminės sienos, ir oras atdarose verandose laisvai maišydavosi su sūdriu jūros alsavimu.

Senasis Forestų namas liko nepasikeitęs, toks pat tvarkingas, bet vis dėlto kažkoks apleistas, ošiantis lyg kriauklė naujų blokinių daugiaaukščių apsupty. Tai buvo

senovinis žvejų namas, tik truputį pertvarkytas, fasadas liko toks pat, dviejų aukštų, viduje išardytos pertvaros, įrengtas valgomasis, kuris iš tikrųjų buvo tik pailgintas vestibulius, ir įstiklintas koridorius kambario gale; galima sakyti, vasaros sezonui pritaikytas namas, su kondicionieriumi, nelabai erdvus, bet tamsus, švelniai melsva spalva nudažytomis vienvėrėmis durimis ir gegnėmis, kalkėmis išbaltintomis šiurkštaus akmens ir nedegtų plytų sienomis, su kokliais, kertėmis ir apleistu galiniu sodeliu, kurį Marijana prisiminė išvagotą smėlėtų takelių, šiandien išnykusių be pėdsako.

Jei visa tai galima pavadinti istorija, tai ji, galimas daiktas, prasidėjo vieną 1976-ųjų birželio naktį, kai Marijana Monteis parašė laišką Londone studijavusiai draugei. Ištikima nemigos ritualui, ji užsimojo viską aprašyti taip plačiai, kad laiškas galiausiai liko nebaigtas.

Marijana buvo iš tų žmonių, kurie pasiduoda akimirkos žavesiui, ir todėl nesuprasi, ar tie žmonės neatsakingi už savo laimę, ar todėl ir yra laimingi, kad kratosi bet kokios atsakomybės.

Kalafelis, 1976 06 18

Mieļojī Florā,

Pasibaisėtinas dalykas, regis, aš prarandu gebėjimą patirti fizinius pojūčius. Nuo tada, kai čia atvykau, jau kelias savaites mane apėmusi kažkokia neleidžianti užmigti nekantravimo būseną. Ir ne dėl to, kad įveikiu depresiją, kuri visada prie jūros sustiprėja, ar kad mūsų mažasis Elmyr

pagaliau liovėsi koketuoti su mirtimi. Tiesiog padedu savo dėdei: perspausdinu mašinėlė jo sujauktas išpažintis.

Pirmiausia tau papasakosiu apie šių namų šeiminką. Kai man sukako penkiolika, jis buvo vyro idealas, tiesa, juk tu tai žinai. Laikas nestovi vietoje, bet žymusis istorikas, peržengęs 60-ties slenkstį, atrodo puikiai, tik apžilbęs labiau, negu apie jį mano aplinkiniai, ir, savaime aišku, didėnis cinikas ir uolesnis pasakotojas (tačiau atleisk, brangute, vis tiek patrauklus), kaip geriausiai savo, kaip oficialaus metraštininko, triumfo laikais, kai jis buvo toks žavingas šiam darbui atsidavęs vyras ir toks mėlynmarškis... Noriu tau pasiguosti, mane jis savotiškai nuvylė. Jaučiu tą jo atsidavimą praeičiai, dėl kurios paprastai svaigsta jo amžiaus vyrai, iš kažkur žinantys, kaip iš jų bus pasijuokta... Tu gerai žinai mano liguistą potraukį šiam apsimitėliui. Kai kas man iš tikrųjų kelia pasidarygėimą, bet sykiu ir nežmoniškai traukia. Galbūt senasis tauškalius mane tik paglamžys, bet aš vis tiek sutikčiau. Priešais mano rašomąjį stalą yra langas, apkibęs raudonomis bugenvilijomis.*

Ar manai, kad jis dar išgyvena dėl iširusios šeimos? Juk sakiau, kad teta Solė jį galutinai paliko prieš penkerius metus po kelių mėginimų, nuvylusių atleidžiąją mano motiną. Regis, jai buvo iki kaklo jo mėlynų neurozių ir kokčių meilės nuotykių. Kai prieš kelis mėnesius teta pasimirė Madride, kur po skyrybų gyveno, jis tuo metu buvo Romoje, dalyvavo konferencijoje (o iš tikrųjų, anot mano motinos, kaip visada lankė vieną labai poetišką damą, su kuria prieš keletus metus susipažino čia, Italijos kultūros institute). Vedę

* Falangos, Ispanijos fašistų partijos, veikusios 1933–1977, uniformos spalva. Politikoje laikoma priešprieša raudonai, atvedusiai į valdžią generolą Franciską Franką (čia ir toliau vertėjos pastabos).